

**RAPORT DE MONITORIZARE
A RESPECTĂRII NORMELOR DEONTOLOGICE
ÎN RELATĂRILE MASS-MEDIA DESPRE MINORITĂȚI ȘI PERSOANE SOCIAL
VULNERABILE**

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului “Promovarea drepturilor minorităților și ale grupurilor marginalizate din regiunea transnistreană și UTA Gagauz-Yeri prin intermediul mass-media” implementat de CJI, cu suportul financiar al organizației partener Civil Rights Defenders din Suedia. Conținutul raportului nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

1. Descriere generală

Prezentul studiu este elaborat în baza unei metodologii de monitorizare cantitativă și calitativă și își propune să examineze modul în care mass-media abordează subiectele ce au în vizor minorități sau persoane social vulnerabile. Obiectivul studiului este de a analiza frecvența mediatizării subiectelor despre minorități și persoane social vulnerabile, relevanța acestor domenii tematice pentru instituțiile media monitorizate, precum și profesionalismul abordării subiectelor respective în mass-media. Cinci instituții mass-media din UTA Gagauz Yeri și cinci din regiunea transnistreană au constituit obiectul monitorizării pe durata a două luni (1 septembrie – 31 octombrie 2014). Acesta este cel de-al doilea raport de monitorizare, primul având perioada monitorizării: 28 octombrie – 28 decembrie 2013¹.

Instituțiile media monitorizate din regiunea UTA Gagauz Yeri:

- Postul *TV Gagauzia* (post public de televiziune al UTA Gagauz Yeri, acoperire regională) – buletinul de știri difuzat la 19.30, în limba rusă;
- *Radio Gagauzia* (post public de radiodifuziune al UTA Gagauz Yeri, acoperire regională) - buletinul de știri difuzat la 17.00, în limba rusă;
- Portalul *Gagauzinfo.md* (www.gagauzinfo.md) – portal privat; monitorizat tot conținutul, de luni până vineri;
- Ziarul „*Vesti Gagauzii*” - ziar fondat de Adunarea Populară a UTA Gagauz Yeri; săptămânal, tiraj de 3.018 exemplare;
- Ziarul „*Znamea*” - ziar oficial al administrației din Ceadăr-Lunga; săptămânal, tiraj de 4.630 de exemplare.

Instituțiile media monitorizate din regiunea transnistreană:

- Postul *TV Pervyi Pridnestrovski* (post de televiziune al administrației transnistrene, acoperire regională) - buletinul de știri «Вовремя» difuzat la 20.30, în limba rusă;
- Postul *TV TCB* (post privat din regiunea transnistreană, acoperire regională) - buletinul de știri de la ora 20.00, în limba rusă;
- *Radio Pridnestrovia* (post de radio al administrației transnistrene, acoperire regională) - buletinul de știri difuzat la ora 18.00, în limba rusă;
- Portalul *Novosti Pridnestrovia* (<http://novostipmr.com>) - portal oficial al administrației transnistrene/ monitorizat tot conținutul, de luni până vineri;
- Ziarul „*Pridnestrovia*” - cotidian oficial al administrației de la Tiraspol, în limba rusă, ediția de vineri, cu un tiraj de 2700 de exemplare.

¹ [Raportul de monitorizare Nr 1 a respectării normelor deontologice în relatările mass-media despre minorități și persoane social-vulnerabile.](#)

Selecția instituțiilor mass-media din regiunile monitorizate a fost făcută în baza principiului de audiență și acoperire.

Perioada monitorizării: 1 septembrie - 31 octombrie 2014 (două luni).

Grupurile-țintă monitorizate:

- Minorități etnice
- Minorități sexuale
- Refugiați
- Persoane cu dizabilități psihosociale
- Persoane cu dizabilități fizice
- Persoane HIV pozitive
- Persoane bolnave de tuberculoză

Zilnic, operatorii au monitorizat toate materialele de presă (știri, reportaje, interviuri, articole de analiză, investigații etc.) care vizează, direct sau indirect, reprezentanții minorităților și ai persoanelor social vulnerabile.

În materialele media monitorizate a fost examinată respectarea principiilor generale etice, cum ar fi:

Obiectivitatea și corectitudinea: sunt principii fundamentale în exercitarea misiunii de jurnalist care îi cer jurnalistului să informeze corect asupra faptelor, să fie obiectiv în relatarea evenimentelor fără a-și expune propriile convingeri sau preferințe etnice, religioase, culturale ș.a..

Separarea faptelor de opinii: jurnalistul face o distincție clară între fapte și opinii și nu prezintă propriile opinii drept fapte. Materialele de opinie trebuie inserate în paginile/emisiunile/rubricile special dedicate sau delimitate grafic de informații.

Echilibrul surselor: pentru a fi corecte și echilibrate, materialele trebuie să prezinte toate părțile vizate și relevante pentru subiect. Jurnalistul atribuie citatele cu acuratețe. Citatele trebuie să fie exacte, iar în cazul citării parțiale, jurnalistul are obligația să nu denatureze mesajul persoanei citate.

Toleranța: ziariștii trebuie să manifeste atitudine tolerantă și non-discriminatorie față de reprezentanții tuturor categoriilor sociale, indiferent de vârstă, gen, rasă, etnie, apartenență religioasă sau sexuală. Apartenența etnică, religioasă, orientarea sexuală, nivelul de educație al persoanelor urmează a fi relatat în subiectul de presă doar atunci când acest lucru este relevant în context.

Deopotrivă cu respectarea principiilor generale etice, în materialele media a fost monitorizată și respectarea rigorilor de etică specifice subiectelor ce vizează minoritățile și persoanele social vulnerabile, cum ar fi:

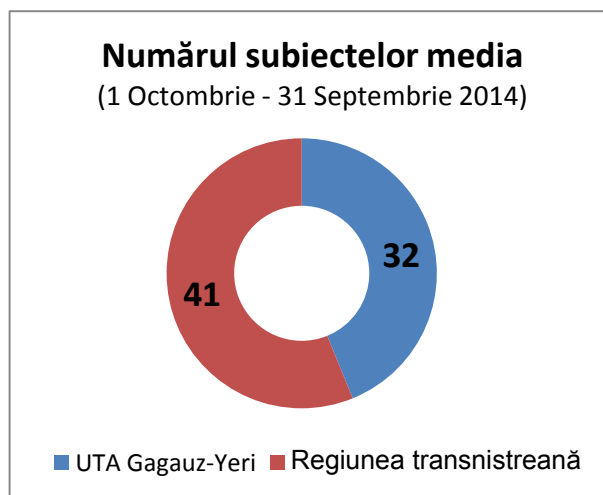
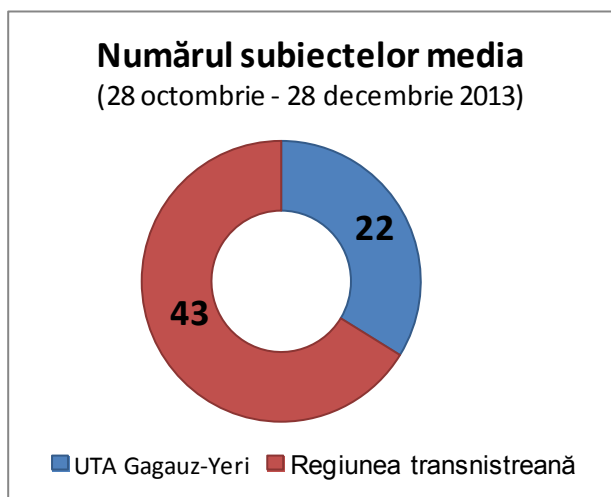
Terminologia corectă: reprezentanții minorităților și persoanele social vulnerabile sunt ființe umane cu drepturi de a crește cu demnitate, la o atitudine demnă, exprimată inclusiv de mass-media, în termeni neutri și limbaj non-discriminator.

Stereotipurile și stigmatizarea: jurnaliștii nu au dreptul să eticheteze reprezentanții minorităților și persoanele social vulnerabile. Nu este admis ca jurnaliștii să stigmatizeze minoritățile și persoanele social vulnerabile, să instige la ură, discriminare sau neglijare a reprezentanților minorităților etnice sau sexuale, aceștia fiind prezentați drept persoane cu drepturi egale în societate.

Abordarea dincolo de senzational: reprezentanții minorităților și ai persoanelor social vulnerabile sunt ființe umane cu propriile opinii, valori și preocupări. Se încurajează ca jurnaliștii să intervieveze/solicite opinia minorităților și a persoanelor social vulnerabile nu doar despre statutul lor specific, ci și despre subiecte de interes comun, precum cele de economie, societate, politică, încălzire globală etc.

2. Tendințe-cheie

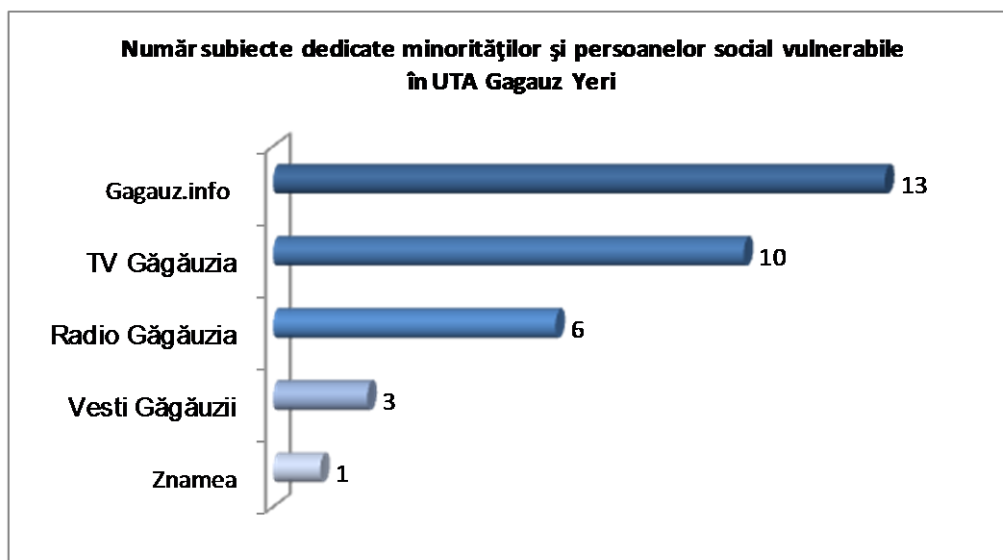
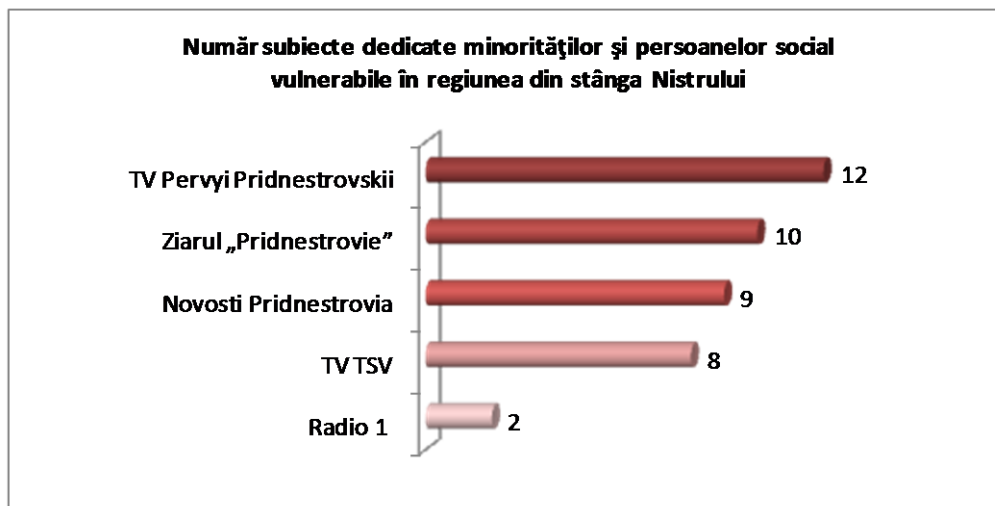
Interesul mass-media față de subiectele ce au în vizor minoritățile și persoanele socialvulnerabile a înregistrat o ușoară creștere, fiind atestat, totodată, și un număr mai mare de materiale de presă pe această temă. Astfel, în perioada 1 septembrie - 31 octombrie, cele zece instituții mass-media monitorizare au publicat/difuzat 71 de subiecte media, cu șase subiecte mai mult față de perioada anterioară monitorizată (28 octombrie – 28 decembrie 2013), când au fost mediatizate 65 de materiale jurnalistiche pe tema monitorizării. Mass-media din UTA Gagauz Yeri și-a mărit portofoliul de subiecte dedicate minorităților și persoanelor social vulnerabile, ajungând în această perioadă de monitorizare la 32. Mass-media din stânga Nistrului a difuzat în perioada supusă monitorizării 41 de subiecte. Din toate domeniile tematice monitorizate, singurul neacoperit de presa din ambele regiuni este cel al minorităților sexuale. Aceași tendință a fost stabilită și în raportul precedent, unde a fost constatată difuzarea unei singure știri despre acest grup-țintă, știrea fiind preluată din mass-media internațională.

În regiunea transnistreană, cele mai multe subiecte relevante tematicii monitorizării au fost difuzate de postul TV *Pervyi Pridnestrovski* (12), fiind urmat de Ziarul „*Pridnestrovie*” (10), Portalul *Novosti Pridnestrovia* (9), Postul TV *TCB* (8) și *Radio 1*, cu doar două subiecte.

În UTA Gagauz Yeri, tendința arată în felul următor: Portalul *Gagauzinfo.md* (13), *TV Gagauzia* (10), *Radio Gagauzia* (6), ziarele „*Vesti Gagauzii*” (2) și „*Znamea*” (1).

În UTA Gagauz Yeri, presa scrisă monitorizată reflectă cel mai puțin tematica persoanelor social vulnerabile și a reprezentanților minorităților, *gagauzinfo.md*, *TV Gagauzia* și *Radio Gagauzia* având cele mai multe subiecte dedicate acestei teme. Cât privește mass-media din stânga Nistrului, instituțiilor media aflate în subordinea autorităților le revine ponderea cea mai mare de relatări a subiectelor supuse monitorizării, acestea difuzând 31 de subiecte din totalul de 43.

Creșterea nesemnificativă a numărului de subiecte dedicate minorităților și persoanelor social vulnerabile denotă interesul scăzut al jurnaliștilor față de aceste domenii. Subiectele difuzate în perioada monitorizată au constituit, cu mici excepții, rezultatul unor informații făcute publice în cadrul unor evenimente sau comunicate de presă emise de instituții publice și, în rare cazuri, reprezintă propria inițiativă a jurnalistului.

Pe parcursul celor două luni de monitorizare, instituțiile supuse acestuia au reflectat următoarele subiecte:

- ✓ **Mass-media din stânga Nistrului** - festivalul copiilor cu abilități reduse, victoria sportivilor paraolimpici la diferite campionate, achiziționarea echipamentului de diagnosticare și tratament al persoanelor slab văzătoare, acordarea ochelarilor și dispozitivelor de ajutor vizual pentru persoanele slab văzătoare, campanii de colectare a banilor pentru persoanele cu nevoi speciale, accesul la studii superioare pentru persoanele cu abilități reduse, vizite ale demnitarilor în instituții educaționale pentru copiii cu nevoi speciale ș.a.
- ✓ **Mass-media din UTA Gagauz Yeri** – rampele de acces pentru persoanele cu nevoi speciale, forumul minorităților etnice desfășurat la Taraclia, statutul minorităților etnice din Comrat, centrele de reabilitare din Ceadâr-Lunga și Comrat, statisticile privind bolnavii de tuberculoză, asistența acordată persoanelor HIV pozitive, persoanele slab văzătoare, accesul la studii pentru persoanele cu nevoi speciale, ajutorul social acordat persoanelor cu posibilități limitate, construcția la Comrat a unui nou edificiu pentru comunitatea poloneză, dificultățile cu care se confruntă romii din regiune.

Arealul tematic în cazul mass-media din UTA Gagauz Yeri este mai variat în comparație cu cel al presei din stânga Nistrului.

Tematica

Mass-media din stânga Nistrului a difuzat în perioada supusă monitorizării 41 de subiecte jurnalistice, cu două mai puțin decât în perioada monitorizată anterior. Trecând în revistă subiectele monitorizate, tabloul tematic arată în felul următor:

Mass-media din stânga Nistrului:

TV Pervyi Pridnestrovski este instituția media cu cele mai variate și mai numeroase subiecte pe tema minorităților și persoanelor social vulnerabile. Din cele 45 de buletine de știri monitorizate, au fost difuzate 12 subiecte la temă, acoperind un spectru tematic larg, precum ar fi: acțiunile întreprinse de autoritățile din stânga Nistrului în combaterea tuberculozei în instituțiile penitenciare, numărul victimelor fascismului ce locuiesc în regiunea transnistreană, campaniile de colectare de fonduri pentru ajutorarea unor copii nevoiași, accesul la studii superioare al persoanelor cu aptitudini limitate. Printre subiectele mediatizate se numără și cele prilejuite de unele evenimente locale sau zile tematice internaționale: ziua persoanelor cu deficiențe de auz, festivalul de creație a copiilor cu nevoi speciale, ajutorul acordat copiilor slab văzători, competiții sportive între persoanele cu dizabilități locomotorii ș.a.

Ziarul „Pridnestrovie”, în cele 28 de apariții, a publicat zece subiecte de presă ce vizează statutul persoanelor social vulnerabile și al minorităților în domenii precum ar fi accesul la sănătate, educație, cultură ș.a. Jurnaliștii au scris despre ajutorul acordat de către o organizație

internațională de caritate copiilor dintr-o instituție rezidențială, un miting dedicat victimelor fascismului, festivalul de creație a copiilor cu nevoi speciale, activitatea Uniunii veteranilor și invalizilor, jubileul catedrei de filologie ucraineană.

Portalul *Novosti Pridnestrovia* a difuzat, în cele 49 de zile monitorizate, nouă știri pe tema supusă monitorizării, subiectele vizând participarea paraolimpicilor din regiune la competiții sportive, subiectul serviciilor de sănătate acordate bolnavilor de tuberculoză, întâlnirea reprezentanților autorităților din regiune cu invalizii de război, întâlnirea tinerilor cu reprezentanții asociației nevăzătorilor, activitățile de comunicare interculturală, festivalul culturii ruse desfășurat la Tiraspol, deschiderea a două secții de votare pentru minoritățile ucrainene.

Postul *TV TSV* a difuzat în perioada monitorizării 40 de buletine de știri dintre care opt reportaje s-au referit la minorități și persoane social vulnerabile. Jurnaliștii au abordat subiecte despre necesitatea modificării legislației în vederea prevenirii și combaterii tuberculozei, asigurarea dreptului la vot al minorităților ucrainene, acordarea de ochelari și dispozitive de ajutor vizual pentru persoanele slab văzătoare, victoriile obținute de paraolimpici la campionatele regionale.

Postul *Radio 1 are* cele mai puține materiale relevante din cele zece instituții mass-media monitorizate. În cele 40 de buletine monitorizate, au fost difuzate doar două știri pe tema monitorizării, subiecte ce au reflectat evenimente publice organizate în regiune: acordarea de echipament special destinat copiilor slab văzători, precum și jubileul de 45 de ani de la fondarea școlii-internat de corecție din Bender.

Mass-media din UTA Gagauz Yeri:

În cele 49 de zile monitorizate, **portalul web *Gagauzinfo.md*** a difuzat 13 știri pe tema monitorizării, dublându-și portofoliul comparativ cu perioada anterioară de monitorizare. Portalul web a abordat subiectul rampelor de acces pentru persoanele cu nevoi speciale, tema persoanelor bolnave de tuberculoză, a slab văzătorilor, despre asistența acordată persoanelor HIV pozitive, statutul minorităților etnice la Comrat, forumul minorităților etnice organizat la Taraclia, ajutorul acordat de Guvernul Turciei locuitorilor satului Congaz, integrarea comunitară a minorităților, 14 ani de activitate a Centrului de reabilitare din Ceadâr-Lunga și despre Centrul de reabilitare a copiilor cu posibilități limitate.

TV Gagauzii: în cele 47 de buletine de știri monitorizate, zece știri au vizat minoritățile sau persoanele social vulnerabile. Postul TV a realizat subiecte despre problemele cu care se confruntă romii, locul de top deținut de R. Moldova după numărul bolnavilor de tuberculoză și rata de tratare a tuberculozei, compensațiile acordate persoanelor cu dizabilități în perioada rece a anului, forumul minorităților etnice, construcția unui nou edificiu pentru etnia poloneză din regiune. Printre subiectele mai complexe (ce nu se limitează la informația prezentată public de autorități) se numără istoria a doi nevăzători, jurnalistul petrecând o zi cu aceștia și relatând despre provocările de rutină pe care le întâmpină aceștia în spațiul public (10.10.2014).

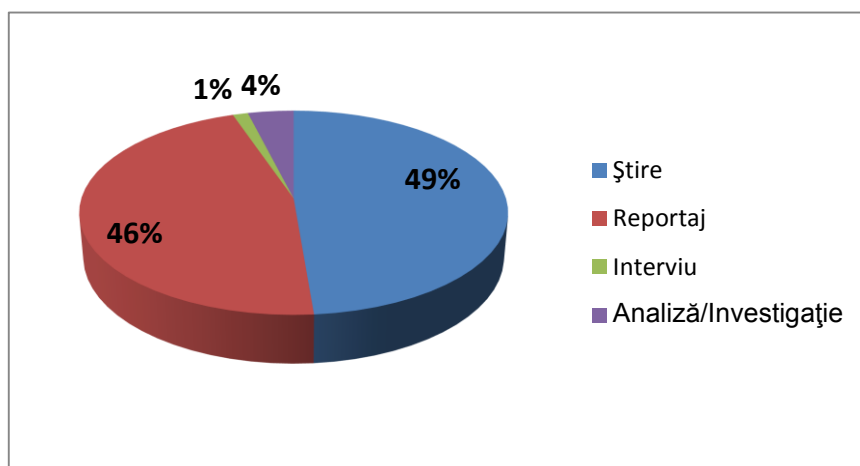
Radio Gagauzii a difuzat șase știri tematice în cele 47 de buletine de știri monitorizate, toate repetând știrile difuzate de postul TV omonim. Printre temele mediatizate se numără: cei 14 ani de la fondarea Centrului de reabilitare din Ciadâr-Lunga, dificultățile cu care se confruntă romii din UTA Gagauz Yeri, locul deținut de R. Moldova printre statele cu cea mai mică rată în tratarea tuberculozei și organizarea forumului minorităților etnice.

Ziarul „Vesti Gagauzii” a tipărit nouă ediții în care au fost publicate trei subiecte, unul vizând discriminarea etniei rome, altul despre fondurile acordate de Turcia pentru studierea limbii găgăuze, iar ultimul fiind o știre despre construcția unui nou edificiu pentru comunitatea poloneză la Comrat. Menționăm o schimbare pozitivă a acestei publicații față de tematica analizată, în perioada monitorizată anterior nefiind publicat niciun material despre minorități și persoanele social vulnerabile.

Ziarul „Znamea” a avut opt apariții și a publicat doar un articol, acesta fiind dedicat împlinirii a 14 ani de la fondarea Centrului de reabilitare din or. Ciadîr-Lunga.

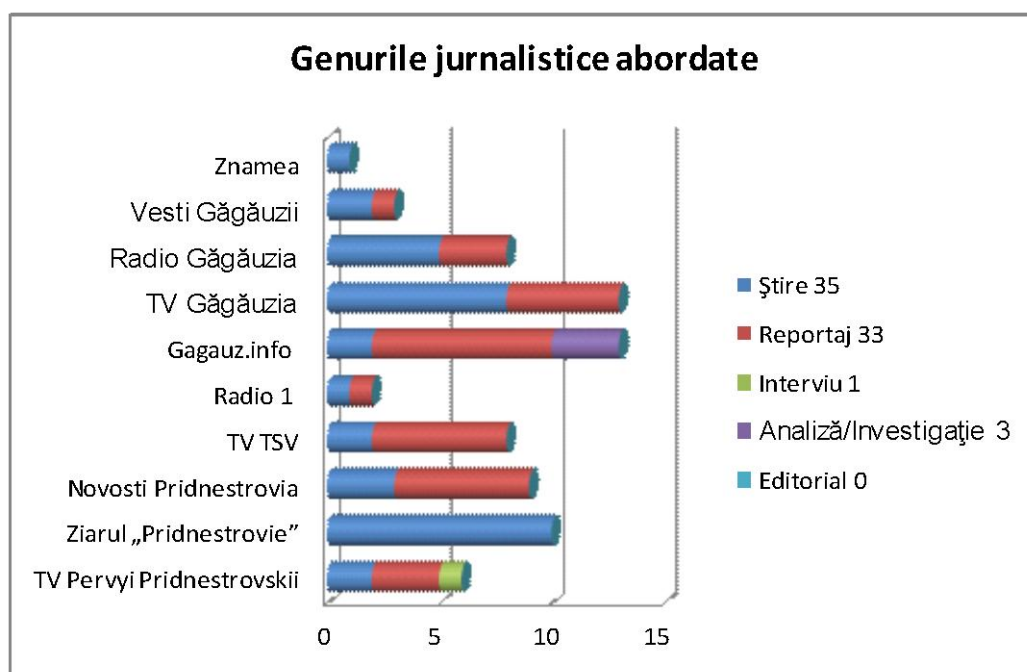
3. Analiza datelor

Genul ziaristic: Ca gen jurnalistic, subiectele despre minorități sau persoanele social vulnerabile sunt prezentate în majoritatea cazurilor sub formă de știri (49%) sau reportaje (46%). Perioada octombrie-noiembrie denotă o sporire a numărului de reportaje cu 8% și, implicit, a numărului de subiecte prezentate mai desfășurat și totodată mai nuanțat. Totuși continuă să fie puțin valorificate investigațiile/analizele (trei la număr, toate în UTA Gagauz Yeri) și interviul (unul singur, în media din regiunea transnistreană).

O asemenea situație se datorează în mare formatului instituțiilor monitorizate reprezentate de TV, radio și portalurile web, unde, preponderent, sunt promovate genurile sumare de prezentare a subiectelor. O varietate mai mare de genuri jurnalistice îi revine presei scrise.

Îne perioada monitorizării, cu mici excepții, au lipsit investigațiile jurnalistice, materialele analitice, studiile de caz pe teme privitoare la minorități și persoanele social vulnerabile, genuri jurnalistice ce permit prezentarea complexă a tematicii, identificarea lacunelor în legislație sau în implementarea acesteia, verificarea corectitudinii utilizării fondurilor destinate grupurilor-țintă monitorizate, starea de facto a respectării drepturilor și libertăților persoanelor social-vulnerabile și a minorităților. Ca excepție servește reportajul difuzat de TV Gagauzia despre o zi a unei familii de nevăzători (10.10.2014), seria de analize realizate de Gagauzinfo.md despre rampele de acces pentru persoanele cu nevoi speciale, integrarea comunitară a nevăzătorilor, asigurarea accesului nevăzătorilor la studii, la un loc de muncă.

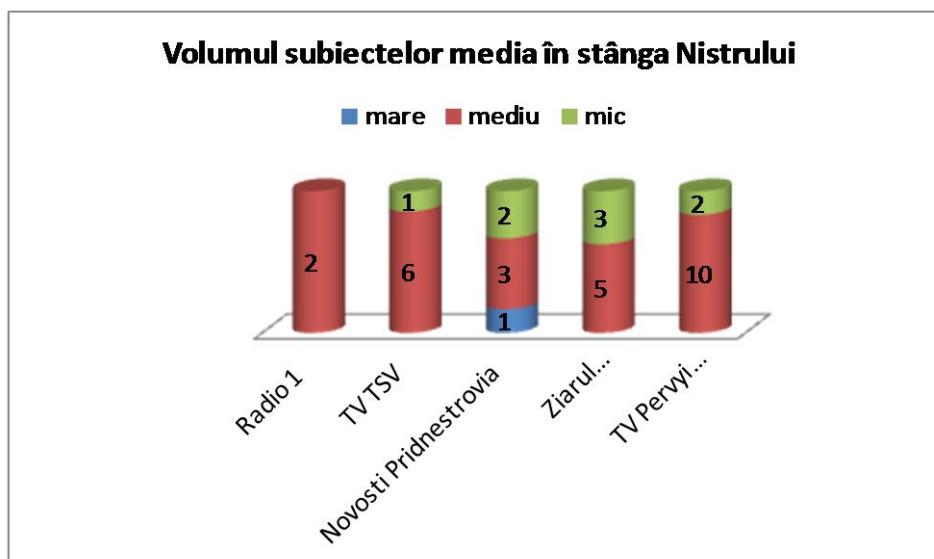
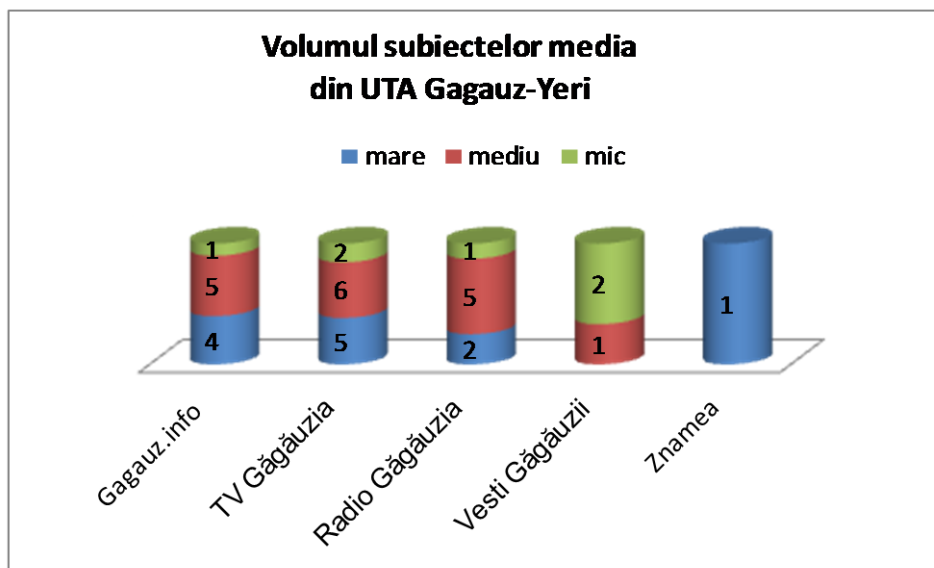
Locul plasării și volumul subiectelor: Mass-media din UTA Gagauz Yeri a acordat mai mult spațiu subiectelor dedicate minorităților și persoanelor social vulnerabile decât mass-media din stânga Nistrului. Materialele din UTA Gagauz Yeri acoperite de monitorizare au fost de dimensiuni mari (12 la număr) și medii (17), spre deosebire de regiunea transnistreană, unde doar 1 subiect (difuzat de Novosti Pridnestrovia) a fost de dimensiune mare, majorității materialelor revenindu-i un spațiu mediu. Printre subiectele ce și-au găsit cel mai neînsemnat loc în mass-media din UTA Gagauz Yeri se numără cele despre ajutorul acordat de Turcia pentru studierea limbii găgăuze, asistența acordată persoanelor HIV pozitive, locul de top deținut de R. Moldova în rândul statelor cu cea mai mică rată în tratarea tuberculozei. Mass-media din stânga Nistrului a acordat un spațiu minim subiectelor despre activitatea Asociației veteranilor și invalizilor, competiția sportivilor paraolimpici organizată cu ocazia zilei Tiraspolului, o conferință dedicată comunicării interculturale.

Singurul subiect de proporții realizat în stânga Nistrului, în perioadă monitorizării, este cel dedicat situației bolnavilor de tuberculoză și asistenței medicale adresate bolnavilor din instituțiile penitenciare („В пенитенциарных учреждениях проверяют работу служб, лечащих больных туберкулёзом”, *Novosti Pridnestrovia*, 17.09.2014). Cât privește mass-media din UTA Gagauz Yeri, în cazul TV și radio, cel mai mare spațiu editorial le-a revenit subiectelor despre vizitele demnitarilor în regiune, cum ar fi: participarea președintelui Parlamentului R. Moldova, Igor Corman, și a președintelui Departamentului minorități etnice, Elena Beleakova, la Forumul minorităților etnice organizat în regiune sau vizita ambasadorului SUA, William Moser, a ministrului Sănătății, Andrei Usatîi; bașcanului Mihail Formuzal la Centrul de reabilitare a copiilor din Ciadîr-Lunga. Ultimul subiect a fost titrat și pe prima pagină a ziarului „Znamea” („Centrul de reabilitare pentru copii din Ceadîr-Lunga a sărbătorit aniversarea a 14-a de la fondare”, 3.10.2014).

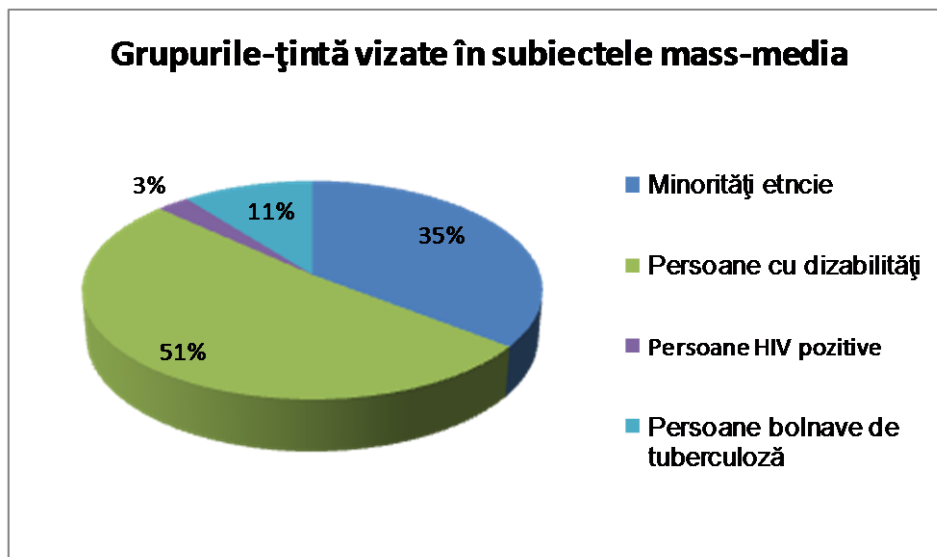
Ca și în raportul anterior, se constată că subiectele media relevante pentru studiul de față, de regulă, nu sunt plasate prioritar în primele pagini ale ziarelor monitorizate sau difuzate printre primele știri ale buletinelor TV și radio. În cazul presei scrise, articolele despre minorități și persoanele social vulnerabile au fost inserate cel mai des în paginile 2-4, iar în cazul știrilor de

la radio sau TV - în a doua parte a blocului informativ. La TV Pridnestrovie și TSV toate subiectele pe tema minorităților și persoanelor social vulnerabile au fost difuzate în a doua parte a buletinelor de știri, începând cu știrea nr. 6.

Ziarul „Pridnestrovie” a plasat trei subiecte pe tema monitorizării în pagina 2, celelalte găsindu-și locul în paginile ulterioare. Singurul subiect dedicat domeniului monitorizării identificat în ziarul „Znamea” a fost publicat în prima pagină și vizează vizita demnitarilor străini, naționali și locali la Centrul de reabilitare pentru copii din Ciadîr-Lunga.

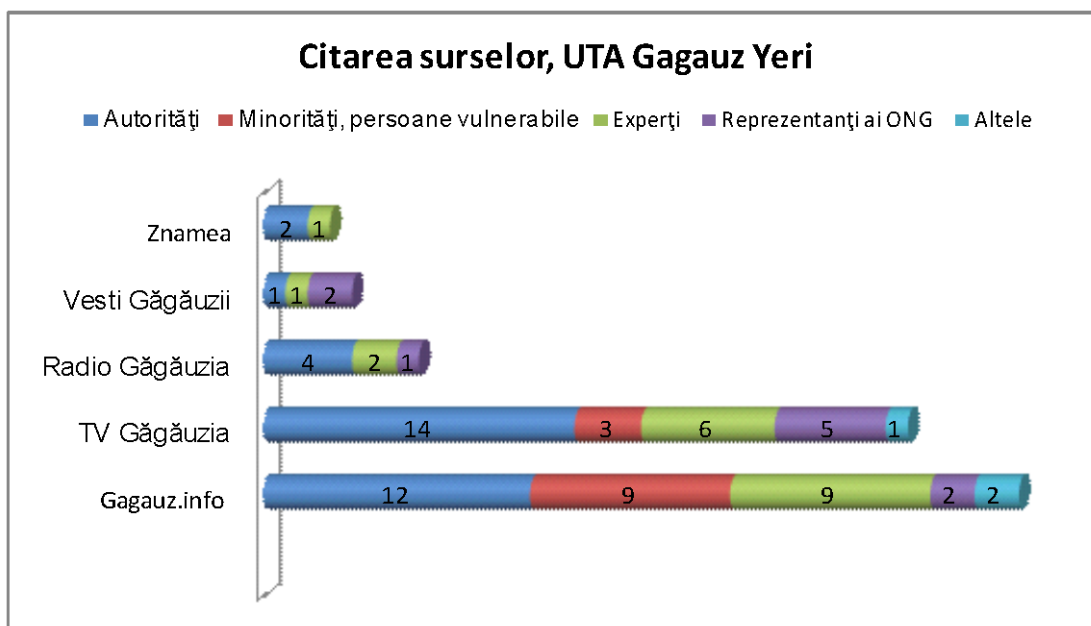
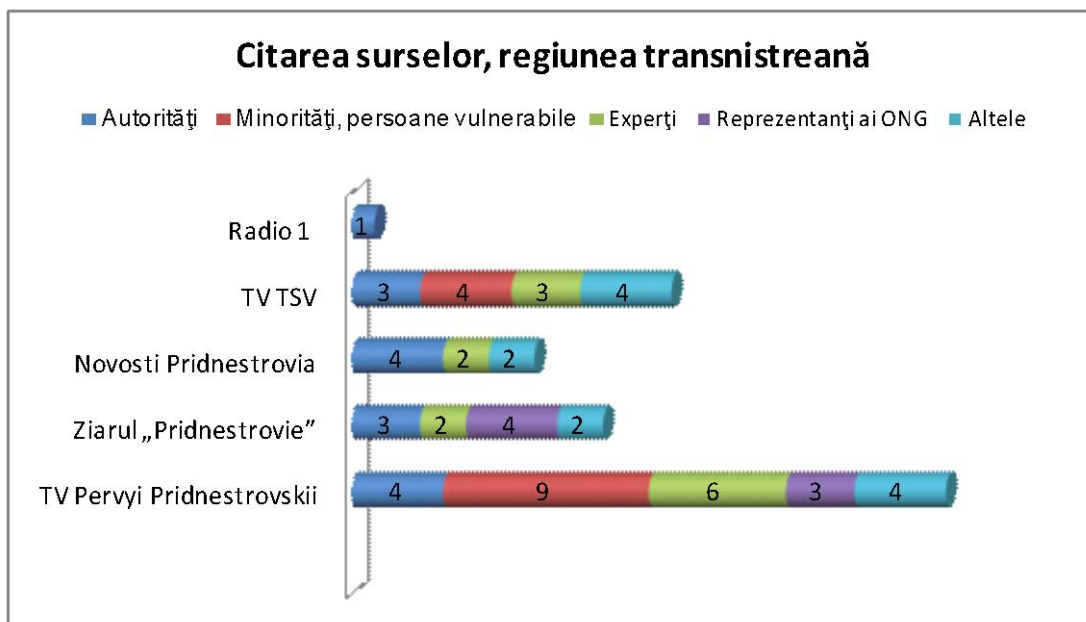
Grupurile-țintă vizate în subiectele media: Persoanele cu dizabilități și minoritățile etnice sunt grupurile țintă cu cel mai mare număr de apariții media, de respectiv 51% și 35%. Persoanele bolnave de tuberculoză au constituit subiect de presă în doar 11%, iar cele HIV pozitive în 3% din numărul total. În perioada monitorizată, nu a fost înregistrat niciun subiect media despre minoritățile sexuale. În ambele perioade de monitorizare, mass-media din stânga Nistrului și din UTA Gagauz Yeri nu a realizat niciun subiect dedicat minorităților sexuale (în perioada anterioară de monitorizare, portalul Gagauzinfo.md a preluat o știre externă despre divorțul primului cuplu de homosexuali produs în Franța).

Sursele citate: Perioada curentă de monitorizare denotă o creștere a numărului surselor citate în subiectele ce vizează minoritățile sau persoanele cu dizabilități. Media per subiect este de două - trei surse citate, spre deosebire de două, situație înregistrată în perioada monitorizării din 2013.

De cele mai multe ori, subiectele sunt informative și citează drept surse persoanele prezente la eveniment care sunt, de regulă, reprezentante ale autorităților, societății civile și ale grupului-țintă vizat în relatare. În cifre, datele arată în felul următor: reprezentanții autorităților naționale sunt citați în 46 de cazuri, fiind urmați de experți, în 31 de cazuri, și de reprezentanți ai minorităților și ai persoanelor social vulnerabile, în 25 de cazuri.

Constatăm, de asemenea, că Gagauzinfo.md este lider după numărul surselor citate, în cele 13 subiecte media fiind solicitată opinia și informația de la 34 de surse, fiind urmat de TV Gagauzia cu 29 de surse citate în cele zece subiecte media și de TV Pridnestrovia cu 26 de surse în 12 subiecte.

Obiectivitate-corectitudine: În majoritatea cazurilor, subiectele sunt rezultatul informațiilor publice oferite de instituții publice sau organizații din domeniile acoperite de raportul de monitorizare. Informația prezentată publicului este clară și provine dintr-o sursă sigură. Jurnaliștii au prezentat informația oferită în manieră informativă, neutră și obiectivă. În subiectele media nu este exprimată opinia subiectivă a autorilor.

Toleranță și nediscriminare: În general, tonalitatea subiectelor este neutră sau pozitivă. Spre deosebire de perioada anterioară de monitorizare, constatăm acum o schimbare a abordării subiectelor despre minorități și persoanele social vulnerabile, jurnaliștii tratând subiectele mai

complex, lăsând să fie auzită vocea acestor persoane, prezentând opiniile, ideile, aspirațiile și potențialul pe care îl au, la fel ca alți oameni.

Spre deosebire de raportul anterior de monitorizare, unde au fost folosite titluri și sintagme ce perpetuează stereotipuri și prejudecăți, precum ar fi „SIDA – ciuma secolului XXI”, în ultima perioadă monitorizată, lipsesc sintagmele ce ar promova discriminarea sau stereotipurile. Jurnaliștii dau dovadă de o abordare tolerantă în subiectele monitorizate. De exemplu, portalul **Gagauzinfo.md** își intitulează subiectul dedicat dificultăților întâmpinate de persoanele nevăzătoare în felul următor: „Мир невидим для них, они - для мира?” (27.10.14), iar Pervyi Pridnestrovski utilizează termenul neutru „дети с ограниченными возможностями” în loc de discriminatorul „invalid” în știrea „В Дубоссарах прошел республиканский фестиваль творчества детей с ограниченными возможностями” (1.10.2014).

Terminologie neutră: În subiectele supuse monitorizării, jurnaliștii au utilizat în majoritatea cazurilor o terminologie neutră, non-discriminatorie față de persoanele social vulnerabile sau reprezentanții minorităților. În perioada monitorizării, în doar șapte subiecte, majoritatea în presa din stânga Nistrului, a fost folosită o terminologie discriminatorie cu referire la grupurile-țintă monitorizate. Amintim că, în raportul anterior de monitorizare, în 26 de subiecte media au fost utilizate noțiuni ce discriminau și favorizau stigmatizarea grupurilor supuse monitorizării. Toate noțiunile discriminatorii au vizat persoanele cu dizabilități fizice, care au fost numite „invalidi”.

Termenul de „invalid” este folosit de ziarul „Pridnestrovie” în articolul „Пятый Юбилейный” (16.10.2014), unde reporterul a utilizat această noțiune ca sinonim la „paraolimpici” sau „sportivi cu deficiențe locomotorii”, termeni utilizați, de altfel, în subiect. La fel și portalul Novosti Pridnestrovia denumesc sportivii paraolimpici „invalidi ai sportului” în știrea „Наименование/название статьи: Приднестровская молодежь встретилась с представителями общества незрячих”, din 16.10.2014.

În perioada monitorizată, a fost înregistrat și un caz de utilizare a calificativului „surd” ce are o conotație discriminatorie. Este vorba de un reportaj al postului TV Pervyi Pridnestrovski intitulat „В тираспольской школе-интернате отметили День глухих” (29.09.2014) în care este folosit termenul „surd”, recomandat să fie înlocuit cu cel de „persoană cu deficiențe de auz”.

De menționat însă numărul majoritar al subiectelor ce folosesc o terminologie neutră în raport cu minoritățile sau cu persoanele social vulnerabile. De exemplu, în seria de articole dedicate nevăzătorilor publicate pe parcursul lunii octombrie 2014, jurnaliștii de la Gagauzinfo.md au folosit sintagmele „nevăzători și slab văzători” în locul discriminatoriilor „orb sau chior”, sau „человек с особенностями развития” în locul deseori utilizatului „persoane cu dizabilități sau invalidi”.

De asemenea, și postul TV Pervyi Pridnestrovski utilizează noțiunea „slab văzători” în subiectul „Слабовидящие дети получили в подарок специальные очки”, difuzat pe 7.10.2014. Același post TV („В Дубоссарах прошел республиканский фестиваль творчества детей с ограниченными возможностями”, 1.10.2014) utilizează termenul neutru „дети с ограниченными возможностями” în loc de discriminatorul „invalid”.

Termenul „дети с ограниченными возможностями жизнедеятельности” este utilizat și în relatarea aceluiași subiect de ziarul „Pridnestrovie” („Праздник желаний”, 2.10.2014).

Abordare originală sau prin clișee

Prezentul raport constată o sporire a calității subiectelor media dedicat persoanelor social vulnerabile și minorităților, prin prezentarea informației într-o manieră mai complexă, prin focusarea subiectului pe grupul-țintă, dar și pe reprezentanții instituțiilor ce urmează să asigure respectarea drepturilor grupurilor monitorizate.

Drept exemplu concludent în acest sens poate servi seria de articole dedicate persoanelor nevăzătoare sau slab văzătoare, lansată de portalul web Gagauzinfo.md cu ocazia Zilei mondiale a nevăzătorilor. Articolele au fost realizate de o echipă formată din două ziariste reprezentând UTA Gagauz Yeri și regiunea transnistreană, care au abordat diverse probleme cu care se confruntă nevăzătorii din aceste două regiuni: (1) incluziunea în grădinițe și școli a copiilor nevăzători sau slab văzători și discriminarea acestora prin plasarea în instituții specializate de tip rezidențial; imposibilitatea de a avea acces la studii superioare în colegii sau universități din cauza lipsei programelor de învățământ adresate slab văzătorilor sau nevăzătorilor („Куда пойти учиться?”, 27.10.2014); (2) barierele în integrarea nevăzătorilor în societate, în viața comunitară („Мир невидим для них, они - для мира?”, 27.10.2014); (3) dificultățile de angajare în câmpul muncii a slab văzătorilor sau nevăzătorilor („Я б в рабочие пошел”, 27.10.2014); (4) numărul mic de nevăzători cărora le este asigurat un loc de muncă („Только 7% из 400 слабовидящих жителей Гагаузии смогли найти себе работу”, 28.10.2014). În ultimul subiect, pe lângă blocul informativ în care sunt expuse motivele nerespectării legislației ce prevede o cotă minimă pentru angajarea slab văzătorilor și nevăzătorilor, este prezentată și istoria unui nevăzător ce și-a creat propriul atelier de cizmărie, afacere care, pe lângă venitul modest garantat, îi asigură și accesul la comunicarea cu lumea din jur, la socializare.

Și GRT radio a realizat pe 9.09.14 un subiect audio complex dedicat problemelor cu care se confruntă etnia romilor în regiune: sărăcia, accesul scăzut la educație, analfabetismul și lipsa unui loc de muncă. Același subiect a fost preluat de gagauzinfo.md pe 10.10.14.

În mass-media din regiunea transnistreană au fost înregistrate mai puține exemple de abordare complexă, dincolo de statistici și fapte sumare în comparație cu presa din UTA Gagauz Yeri. Majoritatea subiectelor media difuzate sau publicate în mass-media din stânga Nistrului reprezintă știri sau reportaje minimaliste ca abordare tematică, focusându-se, în general, pe mediatizarea, uneori într-o manieră mai complexă, a evenimentelor publice adresate grupurilor-țintă, parte a prezentului studiu. Printre acestea, pot fi enumerate subiectele despre serviciile de tratament al bolnavilor de tuberculoză aflați în instituții de detenție („В пенитенциарных учреждениях проверяют работу служб, лечащих больных туберкулёзом”, *Novosti Pridnestrovia*, 17.09.2014); accesul nevăzătorilor la studii universitare, subiect dezbătut la o masă rotundă tematică („Высшее образование для людей с ограниченными возможностями”, *ТСВ*, 31.10.2014); vizita paraolimpicilor la o instituție rezidențială de învățământ pentru copiii cu dizabilități fizice („Именитые приднестровские параспортсмены в Тираспольской коррекционной школе”, 16.10.2014).

CONCLUZII:

În urma analizei modului de reflectare a subiectelor despre minorități și grupuri social vulnerabile, concluziile sunt următoarele:

- Interesul mass-media față de subiectele ce au în vizor minoritățile și persoanele cu dizabilități se menține constant, fiind înregistrată o creștere cu 10% a numărului materialelor de presă pe această temă.
- Se constată un salt în sporirea calității și profunzimii abordării subiectelor despre minorități și persoanele cu dizabilități, tendință constatată preponderent în mass-media din UTA Gagauz Yeri. Tendința generală pentru mass-media din regiunea transnistreană este de a prezenta subiectele sumar, sub forma unor știri sau reportaje inspirate, în mare, din evenimentele publice.
- S-a redus de aproape patru ori numărul de subiecte în care se atestă formulări discriminatorii, fiind menținută, totuși, tendința de a numi „invalizi” persoanele cu dizabilități.
- Subiectele difuzate în perioada monitorizată reprezintă, de cele mai multe ori, rezultatul unor informații făcute publice în cadrul unor evenimente sau comunicate de presă emise de instituții publice.
- De regulă, subiectele media relevante pentru prezentul studiu nu au fost plasate în primele pagini ale ziarelor sau difuzate printre primele știri în buletinele TV sau radio. În cazul presei scrise, articolele despre minorități și persoanele vulnerabile au fost plasate cel mai des în paginile 2-4, iar în cazul știrilor de la radio sau TV au fost difuzate în a doua parte a blocului informativ.
- Sunt în minoritate subiectele originale ce nu se bazează pe informațiile făcute publice în cadrul unor evenimente sau comunicate de presă, ci implică un efort suplimentar din partea jurnaliștilor, cum ar fi istoriile umane, subiectele complexe, cu diferite voci și perspective asupra diferitor situații cu care se confruntă reprezentanții minorităților sau persoanele social vulnerabile. Excepție au constituit o serie de subiecte despre integrarea nevăzătorilor în societate, accesul lor la educație și locurile de muncă, victoriile obținute de paraolimpici la competițiile regionale sau internaționale.
- Numărul mic de subiecte complexe înregistrate în mass-media din stânga Nistrului limitează viziunea oamenilor față de drepturile persoanelor aflate în dificultate, posibilitatea incluziunii acestora în societate.

RECOMANDĂRI:

Pentru a încuraja o abordare profesionistă și echilibrată a subiectelor despre minorități și grupurile social vulnerabile, sunt formulate următoarele recomandări:

- Profesioniștilor din mass-media li se sugerează să-și revadă politicile editoriale, astfel încât subiectele ce au în vizor minoritățile și persoanele social vulnerabile să devină teme de interes general ce urmează a fi documentate minuțios.
- Li se propune să găsească o abordare complexă și corectă a subiectelor despre minorități și persoanele social vulnerabile.
- Ar fi pe deplin fezabilă ideea de a realiza subiecte despre incluziunea socială, economică, culturală a reprezentanților minorităților și a grupurilor vulnerabile sau alte subiecte privind libertățile și responsabilitățile grupului-țintă vizat, opiniile lor față de subiectele de interes comun, cum ar fi cele de economie, societate, politică, cultură.
- Jurnaliștilor li se solicită o rigurozitate mai mare la utilizarea terminologiei în subiectele despre minorități și grupurile social vulnerabile.
- Este necesară prezența vocii/opinii reprezentantului minorităților sau a persoanelor social vulnerabile în subiectele privitoare la ei, la deciziile ce îi vizează, afectându-le viața de zi cu zi.

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectului "Promovarea drepturilor minorităților și ale grupurilor marginalizate din regiunea transnistreană și UTA Gagauz-Yeri prin intermediul mass-media" implementat de CJI, cu suportul financiar al organizației partener Civil Rights Defenders din Suedia. Conținutul raportului nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.